

ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ДОСВІД ЄС

Побережний Андрій Андрійович

аспірант

*Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна*

Natura 2000 є найбільшою скоординованою мережею охоронюваних територій у світі. Заснована в 1992 році для захисту найцінніших і найбільш загрозливих видів і середовищ існування Європи, ця територія неухильно зростає. У 2023 році налічувалось 27,165 об'єктів Natura 2000, які охоплювали 18,6% площі землі Європейського Союзу та 10,5% його морської території, що складає відповідно понад 790 000 км² суходолу та понад 500 000 км² морської акваторії країн ЄС. Ефективне управління цими об'єктами є ключем до досягнення цілей збереження Natura 2000 [1].

Сучасні дослідження вказують, що фінансування біорізноманіття в ЄС є фрагментованим і недостатнім, незважаючи на наявність широкого спектра інструментів. На думку вчених досягнення цілей Стратегії біорізноманіття ЄС та утримання мережі Natura 2000 до 2030 року необхідно щонайменше 20 млрд євро щорічно. Це зумовлює необхідність пошуку нових підходів до фінансування та залучення приватного капіталу [2].

На сьогодні для фінансування мережі використовують такі фінансові інструменти ЄС як Програма LIFE, Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських районів, Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування. Крім цього використовують програму Horizon Europe, а також Європейський фонд морського господарства, рибальства та аквакультури. У сучасних умовах значну роль відіграють інструменти змішаного фінансування та залучення приватного капіталу, зокрема через InvestEU та зелені фінансові інструменти.

Ключовим інструментом планування у ЄС є Prioritised Action Frameworks (PAF), які визначають фінансові потреби та джерела фінансування для кожної держави-члена. Вони забезпечують координацію між різними фінансовими інструментами та сприяють ефективнішому використанню ресурсів ЄС. Разом із тим є проблеми, які викликані фрагментацією фінансових потоків, недостатністю фінансування, складністю координації між фондами, обмеженою участю місцевих громад. У сучасний період фінансування Natura 2000 зазнає змін. Основними тенденціями є:

- інтеграція біорізноманіття у фінансову політику ЄС;
- розвиток змішаного фінансування;
- використання інструментів плати за екосистемні послуги (PES);
- зростання ролі природоорієнтованих рішень;

– посилення ролі приватних інвестицій.

Крім того, сучасні наукові дослідження наголошують на необхідності підвищення ефективності використання коштів та залучення нових фінансових механізмів [3].

Станом на 1 січня 2022 року в Україні налічувалося 8796 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею близько 4,5 млн га, що становило приблизно 6,7% території держави. Частка заповідних земель в Україні є недостатньою і залишається значно меншою, ніж у більшості держав – членів Європейського Союзу. Площа української Смарагдової мережі (яка є відповідником Natura 2000) становить близько 8 млн гектарів (або 80 000 км²), що охоплює приблизно 10% території нашої країни.

В табл. 1. приведено порівняльну характеристику моделей фінансування в Україні та ЄС.

Таблиця 1

**Порівняння моделей фінансування
охоронних територій ЄС та України**

Критерій	Європейський Союз	Україна
Модель фінансування	Інтегрована (багатофондовий підхід)	Фрагментована, бюджетно-орієнтована
Основні джерела фінансування	Програма LIFE, Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських районів, Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування	Державний бюджет, місцеві бюджети, міжнародна технічна допомога
Роль аграрної політики	Ключова (CAP фінансує біорізноманіття)	Обмежена, слабка інтеграція екологічних вимог
Компенсації землекористувачам	Розвинені (плата за екосистемні послуги PES, агроекологічні виплати)	Практично відсутні
Приватний сектор	Активно залучений	Мінімальна участь
Інституційні механізми	Пріоритезована рамкова програма дій Prioritised Action Frameworks (PAF)	Відсутність системного планування фінансування
Рівень фінансування	Високий, але недостатній щодо потреб	Хронічно недостатній
Диверсифікація інструментів	Висока	Низька
Роль міжнародних програм	Допоміжна	Ключова (донорська залежність)
Інтеграція політик	Висока (екологія + економіка)	Низька
Моніторинг ефективності	Системний, на рівні ЄС	Обмежений
Стадія розвитку системи	Зріла	Перехідна

Порівняльний аналіз свідчить про суттєві відмінності у підходах до фінансування природоохоронних територій. У ЄС сформована

інтегрована багаторівнева фінансова система, яка забезпечує поєднання бюджетних, ринкових та інноваційних інструментів. Натомість в Україні домінує бюджетно-дотаційна модель, що характеризується обмеженими ресурсами та низьким рівнем диверсифікації джерел фінансування, що обов'язково потрібно врахувати при вступі України у ЄС.

Особливою відмінністю є наявність у ЄС механізмів компенсації землекористувачам, що сприяє зменшенню конфліктів між економічною діяльністю та охороною природи. В Україні такі інструменти практично не застосовуються, що знижує ефективність управління природоохоронними територіями.

Література:

1. European Environment Agency. Natura 2000 sites designated under the EU Habitats and Birds Directives [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/natura-2000-sites-designated-under> (дата звернення: 14.04.2026).

2. Nesbit M., Whiteoak K., Underwood E., Rayment M. et al. Biodiversity financing and tracking: final report. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. – DOI: 10.2779/950856.

3. zu Ermgassen, S.O., Hawkins, I., Lundhede, T. *et al.* The current state, opportunities and challenges for upscaling private investment in biodiversity in Europe. *Nat Ecol Evol* **9**, 515–524 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41559-024-02632-0>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-36>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: ПОТЕНЦІАЛ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Поліщук Олена Юрївна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри документальних комунікацій та менеджменту,

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Сьогодні, коли економіка будь-якої країни перебуває в умовах цифрової трансформації, впровадження інноваційних технологій у сферу управління персоналом набуває особливого змісту. І, звичайно, коли штучний інтелект так швидко і стрімко увійшов у наше життя, кадровий менеджмент також повинен зреагувати та використовувати